

HET DAK OP

Het tijdelijke dakterras op de Oude Kerk is een mooi voorbeeld van hoe monumenten kunnen meedoen aan het hedendaagse stadsleven, betoogt journalist en auteur **Tracy Metz**.

foto DINGENA MOL

Zo heb ik Amsterdam nog nooit gezien. Vanaf het dak van de Oude Kerk kijk ik ver uit over de stad. Eerst naar het groene water van de gracht en de vele bomen en het griemel van daken en dakterrassen onder me – wat is de binnenstad-bewoner toch vindingrijk in het creëren van een buitenplekje. Als ik mijn blik verder richt, kom ik bij de torens, de bouwkransen, het cruiseschip dat als een muur achter het Centraal Station langs schuift. Van bovenaf ervaar ik op een zeer beeldende manier hoe dit grote gebouw zich nestelt tussen al die smalle huizen, en besef ik hoe bepalend voor Amsterdam die afwisseling van groot en klein is. Zo had ik het nog nooit gezien.

Het was ook een lange weg omhoog, via de steigers die vanaf het beroemde ronde plein met de rode ramen omhoog voeren naar *'the garden which is nearest to God'*. Zo heeft de Japanse kunstenaar Tatsu Nishi dit terras boven op het dak van de Oude Kerk genoemd. Het is zijn grootste project tot nu toe. Op het terras staat een kamer, een Ikea-achtige woonkamer van binnen, waar als ornament op de koffietafel de vergulde windvaan van de kerk doorheen steekt. Een tuin in de zin van groen is het niet, het is een grote, tamelijk lompe witte bak. Maar hier hoog boven het gewoel van de Wallen is het wel een 'tuin' voor reflectie en verwondering. En om simpelweg van het uitzicht te genieten.

Onder steeds een andere naam heeft deze kunstenaar, die oorspronkelijk Tatsu Nishi heet, in steden in Europa (waaronder Gent, Basel en Liverpool), Australië, Singapore en laatst nog in New York iets vergelijkbaars gedaan. In Liverpool werd een standbeeld van koningin Victoria het middenstuk van de 'kamer', in New York zette hij de zuil en het beeld van Christopher Columbus in de steigers en stond je ineens in een penthouse naast dat beeld dat maar weinig mensen ooit van dichtbij hadden gezien.

Kroonjuweel

Het terras en de kamer met windvaan zijn tijdelijk (tot en met 6 september) maar de ophof is er niet minder om. Al snel viel de publieke reactie in twee uitgesproken kampen uiteen: voor en tegen. Ik ben zelf vóór. Voor iemand zoals ik, die uit de Nieuwe Wereld komt, waar zelden iets ouder is dan vijftig of honderd jaar, is het van grote betekenis in een stad te leven waar de geschiedenis doorlopend zichtbaar en voelbaar is.

Ook al is de samenleving waar ze in staan veranderd: in de grachtenhuizen zitten behalve rijke mensen ook start-ups en kinderdagverblijven, in de kerken worden geen diensten meer gehouden, de marktkooplui maken geen praatje meer en de dartele hondjes van kunstschilder Saenredam rennen niet meer rond. Daarom juich ik een project als dit toe, omdat monumenten nog steeds 'meedoen' in het hedendaagse stadsleven.

Tot de tegenstanders behoren gerespecteerde Amsterdammers als Geert Mak, Herman Vuijsje, Sjoerd Soeters en leden van de Vereniging Vrienden van de Binnenstad. Ze voeren diverse argumenten aan: het terras zou het gebouw beschadigen, je haalt er herrie mee binnen en je trekt er het 'verkeerde' soort toeristen mee. "De kerk zou het kroonjuweel moeten zijn van het Wallengebied als bestemming voor bezoekers die hier komen voor het unieke erfgoed van de stad," zegt Vuijsje, die afgelopen zaterdag een groot stuk schreef in *NRC Handelsblad* waarin hij pleit voor het heffen van toegang voor een bezoek aan de hoofdstad. "Dat zijn de bezoekers die je dolgraag op de Wallen wilt hebben, als tegenwicht tegen de seks- en drugstoeristen. Op de zoveelste kunsthall zitten zij niet te wachten."

Dat is een misvatting. Binnen is de kerk inderdaad een oase van stilte en rust in het Wallengebied, ook al staan er soms – tijdelijk – kunstwerken in die geluid maken. De bezoekers maken ook geluid, als ze met elkaar praten of als hun kinderen rondrennen. En het was ook bepaald niet stil in de kerk in de tijd van Saenredam, toen de kerk behalve een gewijde ruimte ook als een soort buurtthuis fungeerde. Bezoekers die komen om het erfgoed te ervaren, krijgen met de daktuin van Atzu enkele weken een indrukwekkende extra manier om dat erfgoed te ervaren: van buiten, van binnen en nu ook van boven.

Dit zijn juist de toeristen die je wilt hebben, lijkt mij, als tegenhanger van de wildpissende, lallende jongeren die met een paal in hun broek langs de ramen lopen en –

althans in deze fase van hun leven – weinig oog hebben voor het stedelijke erfgoed.

Dat kunstenaar Tatsu Nishi bij elk project een andere naam aanneemt, heeft misschien te maken met de Japanse opvatting over erfgoed. Waar wij bezeten zijn van de oorspronkelijke materialen, wil men in Japan juist de structuur en bouwtechnieken doorgeven aan volgende generaties. De materialen, ach, die zijn tijdelijk, die vergaan weer – maar door een monument steeds opnieuw te bouwen, blijft het altijd oud en nieuw tegelijk. Het is een andere opvatting over wat een monument authentiek maakt. Architect Jarrik Ouburg woonde een tijd in Japan en zag hoe de oudste tempel van het land, de Isetempel, om de twintig jaar wordt afgebroken en op de kavel eraan van nieuwe materialen opnieuw wordt opgebouwd.

In een artikel voor het tijdschrift *City and Time* haalt architectuurhistoricus Paul Meurs een ander voorbeeld aan: de beroemde architectuur van Mali is gemaakt van leem, zeg maar gedroogde modder. Modder kun je moeilijk dateren, wat telt is dus de doorlopende vernieuwing waarbij de gebouwen steeds weer – in dat vergankelijke materiaal – volgens traditionele stijl en bouwtechniek worden opgebouwd. "De historische stad is niet louter een product van de geschiedenis," schrijft Meurs, "maar van een voortgaand heden."

De Oude Kerk telkens afbreken en opnieuw opbouwen lijkt me geen goed idee. Maar dat ook de oudste kerk van de stad deel uitmaakt van een voortgaand heden – bijvoorbeeld door middel van hedendaagse kunst die ons er een andere blik op gunt – lijkt me iets wat we allemaal willen.

De talkshow vanavond is uitverkocht, maar de registratie daarvan zal te zien zijn op www.stadslevenamsterdam.nl. Daar is in het webmagazine een uitgebreide serie columns over dit onderwerp te vinden.

Stadsleven

Journalist Tracy Metz leidt in samenwerking met *Het Parool* de maandelijkse livetalkshow Stadsleven, www.stadslevenamsterdam.nl. Vanavond is van 20 tot 21 uur een openluchteditie in de programmareeks 'Come Closer' op het dak van de Oude Kerk. Te gast in de aflevering 'Oud en Nieuw' zijn:

- Architect Sjoerd Soeters, een van de tegenstanders van het kunstproject op het dak
- Directeur van de Oude Kerk Jacqueline Grandjean
- Architect Jarrik Ouburg vertelt over de andere omgang met erfgoed in Japan
- Marinke Steenhuis van bureau voor cultuurhistorisch onderzoek Steenhuis Meurs schetst hoe onze opvattingen over erfgoed en hoe er mee om te gaan door de tijd heen veranderen
- Chris van Duijn, architect bij het bureau OMA van Rem Koolhaas, vertelt over de gemengde nieuwe en oude gebouwen in hun Fondazione Prada in Milaan

Hooftstad

Kwintijn

De homobraderie, de bootjesbraderie en de theaterbraderie zitten er allemaal weer op, maar wat was het kneitergezellig. Misschien een beetje druk, maar op internationaal niveau stelt het allemaal nog weinig voor. Op het hoogtepunt – tijdens het zonovergoten weekend met ook nog de klassiekemuziekbraderie op de Prinsengracht en een onduidelijke pijpbraderie in De Pijp – was het ongeveer zo druk als een druilerige dinsdag in november in de Barrio Gòtico, Trastevere of Montmartre. De secretaris van de Vrienden van de Binnenstad was de enige die wel heel veel overlast heeft gehad. Althans hij was de enige die bereikbaar was voor alle zomerstagairs op de redacties, ieder ander liep natuurlijk op een braderie.

Als er iets aangetoond is tijdens Sail is dat die bruggen naar Noord helemaal niet nodig zijn. Sterker nog: die van het Java-eiland kan ook weg. Een paar dranghekken bij de pont en een peloton herintredende vutters in fluorecerende hesjes en alles is opgelost. Als er echt lange wachttijden ontstaan, kun je nog altijd wat witte campingstoelen langs de kade zetten, er vaart altijd wel een spannende rijnaak of een pittoreske kottor voorbij.

Ondertussen lijkt de bouwvak, het fenomeen dat de bouw tijdens de vakantie volkomen stil ligt, plotseling afgeschaft. Je kunt je kont een paar weken niet keren of de halve stad is onherkenbaar volgebouwd. In het Sciencepark, de Buikslotherham en in de Houthavens staan hoge gebouwen die er volgens mij eind juni nog niet waren. Ook is er achter het Centraal Station een tunnel opgeleverd in de tijd die vroeger nodig was om de peertjes in de IJtunnel te vervangen. Oké, het is een tunneltje van niks, tegen de tijd dat je de zin: "Als je me niet meer hoort; ik rijd even een tunnel in..." hebt uitgesproken, ben je er alweer uit, maar toch.

In Oud-West schijn je tegenwoordig de aanbataling op een appartementje tijdens de bezichtigingsdagen mee te moeten nemen, cash in een boodschappentas van de Q-markt, anders maak je geen schijn van kans. Naast de aangeharkte Remise (die ik als geboren en getogen Amsterdammer hardnekkig de Remise blijf noemen; de Hallen liggen in de Jan van Galenstraat) is een fors en controversieel project opgeleverd: Kwintijn, een ensemble van 180 woningen, een dubbeldiepe parkeerkelder, een blijf-van-mijn-lifhuis en een twaalf verdiepingen hoog woongebouw.

Ongetwijfeld hebben de Vrienden van de Kinkerbuurt hier hard tegen geprotesteerd. Onnodig want qua schaal kan het gebied aan de kade heel wat hebben. Het in Lisserbroek gevestigde Faro architecten – een in complexe en ambitieuze opgaves gespecialiseerd bureau – trok alle registers open om een in de omgeving passend en voor iedereen acceptabel ontwerp te realiseren. Vinkt u even met mij mee? Punttaken op hoogbouw, een dak zoals kinderen een dak tekenen? Check. Verschillende soorten en kleuren bakstenen, zorgvuldig gedetailleerd, aan de binnenzijde zelfs een kunstmatig gekalkte versie voor de *industrial look and feel*? Aanwezig. Een tuin op het dak van de ondergrondse parkeergarage? Uiteraard. Uitragende balkons en in het zicht gelaten constructieve H-balken? Vanzelfsprekend. Alle vakjes ingekleurd, lekker hoog, stoer bedoeld, maar door al het gepolder toch een wat tufftje uitstraling.

Met al die nieuwe bouwswels in de stad ligt de lat lekker hoog. Ik heb er zin aan.

★★★★★☆☆☆

Ronald Hooft
r.hooft@parool.nl

